

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА АСИМІЛЯЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОВКІЛЛЯ

Кузьменко М.В.

Національний Університет «Києво-Могилянська Академія», Київ

На сьогоднішній день зберігається тенденція розвитку суспільства, що ґрунтується на широкому використанні природних благ та ресурсів. Світова та регіональна економіка мають необхідність переходу до сталого розвитку. В теперішніх умовах стрімкого науково-технічного розвитку, індустріалізації та глобалізації екологічні стандарти дедалі підвищуються. А отже і економічний розвиток повинен визначатися не лише соціально-економічним попитом суспільства, а станом природних ресурсів та якості навколишнього природного середовища. Сутність екологічної складової сталого розвитку полягає не лише в тому, щоб зберегти структуру і функцію біосфери як необхідної для життя людини системи, а і в тому, щоб зберегти природні ресурси і якість навколишнього середовища існуючим і майбутнім поколінням.

Одним і з видів природних благ, що досить широко, проте здебільшого несвідомо, використовується людиною є асиміляційний потенціал природи. Асиміляційний потенціал навколишнього природного середовища – це здатність певної території або акваторії розкласти природні чи антропогенні речовини (викиди, скиди, відходи) та знешкоджувати їх негативний вплив наступних циклах біотичного кругообігу, при цьому не зазнаючи саморуйнування.

Економічна оцінка асиміляційного довкілля лежить на перетині двох галузей – екології та економіки природокористування, відповідно і поняття асиміляційного потенціалу довкілля розглядається з двох точок зору. За екологічним підходом, асиміляційний потенціал довкілля можна розглядати як певну природну стійкість екосистеми до техногенного впливу. До того ж варто зауважити, що асиміляційна ємність довкілля порогова величина, тобто екосистема може нормально функціонувати до тих пір, поки забруднюючі відходи, які вони отримують, не перевищують конкретний поріг.

М. Ф. Реймерс дав визначення поняття асиміляції як узагальненого біологічного процесу: «Перетворення речовин, що надходять із зовнішнього середовища в тіло організму» [1]. Згідно з визначенням Стівена Дж. Рендтке [2] асиміляційна здатність стосується здатності навколишнього середовища або частини навколишнього середовища (наприклад, річки, озера, повітряної маси або шару ґрунту) приймати відходи без негативного впливу на навколишнє середовище або на користувачів його ресурсів.

Усі природні чи антропогенні агенти, що потрапляють до природного навколишнього середовища у кількостях вищих за фонові значення, називають забруднювачами. Зважаючи на обмеженість часу

існування більшості забруднювачів, потрапляючи до екосистеми, вони розпадаються та потрапляють до біогеохімічного циклу. Такий цикл зумовлюють наявні в природі фізико-хімічні та біологічні процеси.

Здатність знищувати відходи або включати їх у природні біогеохімічні цикли не тільки гарантує захист самої екосистеми, але й надає суспільству цінну екологічну функцію. Без такої асиміляційної здатності екосистем внаслідок впливів антропогенних забруднювачів значно більше негативних ефектів отримано було б навколишнім середовищем, а в результаті і людиною. В багатьох випадках ще не існує технологічних замінників цієї важливої екосистемної послуги. Тобто, необхідно зберегти цю екологічну функцію та запобігти зниженню її рівня до нуля за рахунок зменшення потоку забруднюючих речовин.

Асиміляційний потенціал як своєрідний природний ресурс та економічний об'єкт, потрапляючи до системи суспільних економічних природоресурсних відносин, потрапляє і в систему економічних законів. Одним з найважливіших умов оптимізації ресурсовикористання є економічна оцінка власне природних ресурсів (в даному випадку асиміляційного потенціалу) та оцінка економічного при нерациональному використанні ресурсу або забрудненні середовища. Тобто головна ціль економічної оцінки асиміляційного потенціалу доквілля як специфічного природного ресурсу – це вимір та вираження економічного ефекту по відношенню до суспільства. В загальному економічний ефект при оцінці природних ресурсів виражається в економії певних ресурсів на відновлення природного середовища або ж в кількості додатково виготовленої продукції або послуг при тих самих витратах. Якщо ж цей економічний ефект виразити в грошовому еквіваленті, то можна говорити про форму доходів. Близьким до розуміння асиміляційного потенціалу є оцінка екосистемних послуг. Так, за існуючою класифікацією в документі ЮНЕП «Оцінка екосистемних послуг на порозі тисячоліття» послуги, що надаються екосистемами, можуть належати до однієї з чотирьох широких категорій: забезпечуючі, регулюючі і культурні послуги, які безпосередньо впливають на людей, і підтримуючі послуги, необхідні для збереження інших послуг. У цій типології послуги поділені за функціональною ознакою. Наведені категорії показують різні способи, якими екосистеми сприяють добробуту людини. Економічна оцінка втрати цих послуг є досить складним процесом. Вигоди, які забезпечують екосистеми для людини і економіки, з одного боку є загальновизнаними, з іншого – не усвідомлюються і не оцінюються належним чином. Разом з тим, стає все ясніше, що екосистеми по всьому світу відчувають величезний тиск, викликаний економічною діяльністю людини.

Суть економічної оцінки будь-якого природного ресурсу (і, зокрема, екосистемної послуги) полягає в тому, що за допомогою неї можна виявити здатність конкретного природного ресурсу бути задіяним до процесів формування доданої вартості та визначити його роль у макроекономічних вимірах національної економіки. Не виключенням є і асиміляційний потенціал доквілля, що в даному випадку розглядається як природний ресурс. Чим вище є ступінь величини економічного ефекту, що приноситься природним ресурсом, тим більш він є цінним для суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Реймерс Н. Ф. Природопользование : слов.-справ. / Н. Ф. Реймерс. - М. : Мысль, 1990. — 637 с.
2. Environmental encyclopedia / William P. Cunningham, Marci Bortman, Peter Brimblecombe та ін.] - Gale Research, Vol 1. - 2003.

ОРГАНІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ ДОВКІЛЛЯ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Легкобит М.Г.

Керівник: професор Ісаєв С. Д.

Національний університет «Києво-Могилянська академія», Київ

Екологічний стан водних об'єктів Житомирської області є важливою і актуальною проблемою, через те що скиди комунальних, побутових і промислових стоків працюють неефективно або взагалі перевантажені. Деяке обладнання вже спрацьоване і потребує заміни. Через це переважно більшість зворотних вод вже забруднені.

Екологічними проблемами області є також утилізація і зберігання відходів, котрі наносять значний вплив на стан довкілля. Відходи починають впливати і на деякі компоненти довкілля, адже збільшується забруднення атмосферного повітря, земельних ресурсів і зменшить обсяг с/г виробництва.

Через це збільшується кількість несанкціонованих і незаконних сховищ для зберігання сміття, в селищах нараховано 845 сміттєзвалищ і 4 полігони, котрі використовуються для зберігання, збирання твердих побутових відходів.

Основним також є зберігання і знешкодження непридатних добрив, адже станом на 01.01.2017 р. в Житомирській області налічувалось близько 400 тон ХЗЗ (хімічних засобів захисту).

Також в природно заповідній справі Житомирська область має декілька проблем, зокрема: нерегульованість питань охорони рослинного і тваринного світу, недостатня культурно-просвітницька діяльність, немає необхідної охорони природо-заповідних об'єктів [1].

Хоча як повідомляє офіційний сайт МінПрироди, в рейтингу найбільших забруднювачів немає підприємств розташованих в Житомирській області, також серед обсягу відходів займає 21 місце з 25 [2].

Моніторинг у галузі охорони навколишнього середовища проводиться з метою отримання, збирання, оброблення, збереження та аналізу інформації про рівень забруднення середовища, оцінки та прогнозування його змін і ступеня небезпечності та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень в цій галузі [3].

Станом на 01.01.2019 рік, моніторинг атмосферного повітря в Житомирській області проводився на двох стаціонарних постах, в ПЗС №1 (вул. Вітрука, 31) і ПЗС №2 (вул. Грушевського, 14/20), на яких було відібрано 600 проб, порівнюючи можна побачити що діоксид сірки відповідає показникам ГДК на обох постах, але наприклад завислі частинки і оксид вуглецю, відрізнявся і перевищував ГДК на 20 відсотків.